

na principské úrovni vztahů z přednášek profesorů Josepha Grema, Sr. Kennan George, Memoirs 1925-1950, Boston 1967, s. 14.
4) The Prerequisites: Notes on Problems of the United States in 1938, File 1938 in Box 15, Kennan Papers, Seeley Mudd Library, Princeton University, Sr. Mayers, D., George Kennan and the Dilemmas of US Foreign Policy, Oxford 1988, s. 49-63, Kennanův vlastní pozdější komentář v Kennan, G., Sketches From a Life, New York 1989, s. 36-44.

ještě neměly se Sovětským svazem na válečné diplomacii styky. V letech 1929-1931 absolvoval speciální kurz ruských studií na Berlínské univerzitě a pak od roku 1931 do roku 1933 pracoval jako tajemník americké ambasády v lotyšské Rize, odkud pozorně sledoval vývoj v SSSR. Skutečnost, že jeho studia nebyla v žádném případě sovětologická, ale kládla tradiční důraz na ruskou historii, geografii a kulturu, Kennana výrazně ovlivnila. Stane se pevným rysem jeho diplomatické korespondence, že bude zdůrazňovat moment historické kontinuity v ruské politice, vliv geografie na utváření národního charakteru? i politiky a že marxistické ideologii bude přisuzovat pouze druhotnou roli „fiktivního listu“, který má skrýt náhe mocenské základy

režimu. Když nová Rooseveltova vláda v roce 1933 uznala diplomaticky SSSR, vzal s sebou první velvyslancem William Bullitt do Moskvy i Kennana. V letech 1933-1937 tak mohl Kennan zbližka pozorovat období velkých Stálinových čistek a jeho podezřívavost vůči boševickému režimu se ještě prohloubila. V roce 1938 se na čas vrátil do washingtonského úřadu. Spojené státy našly v hluboké společenské krizi 30. let, kterou se pokusil reflektovat v soukromém a nepublikovaném eseu „Základní pozadavky: poznámky k problémům Spojených států v roce 1938“.⁴ Mnohé z těchto myšlenek ovlivňovaly trvalé i jeho zahraničněpolitické uvažování. Kennan vyjadřoval hluboké rozčarování masovou demokracií a celou moderní

1) Kissinger H. White House Years, Boston 1979, s. 135.
2) Sr. Fidler J., Mareš P., Dějiny NATO, Praha 1997, Luňák, P., Západ, Spojené státy a západní Evropa ve studené válce, Praha 1997, Náleval 1997, Tenýž, Světová politika ve 20. století, Praha 2000, Plechanovová, B., Fidler, J., Kapitoly z dějin studené války I, Praha 1997, Kapitoly z dějin studené války I, Praha 1997, Tenýž, Světová politika ve 20. století, Praha 2000, Plechanovová, B., Fidler, J., Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995, Praha 1997.
3) Tuto základní geopolitickou poučku vstřebal již

George Kennan se ze všech diplomatů tohoto britského politického myšlení představuje tzv. realismu v zahraniční politice, narušují u nás zázití vnímání jeho odkazu.

Formativní 30. léta

„George Kennan se ze všech diplomatů našich dějinách nejvíce přiblížil vytvoření diplomatické doktriny pro svou éru,“ napsal Henry Kissinger o muži, který je i v českém prostředí znám jako autor tzv. doktriny zadřezování (containment) komunismu, kterou aplikovala Trumanova administrativa po druhé světové válce vůči Sovětskému svazu. Kennan byl v letech 1947-1949, kdy stál v čele Úřadu pro politické plánování (Policy Planning Staff, PPS) na ministerstvu zahraničí, jedním z nejvlivnějších mužů americké diplomacie a jeho podíl na formování ke diplomacii v této klíčové době je nesporný. Přesto jeho obraz jako jednoho z otců studené války a tvůrce poválečného „Pax Americana“ je neúplný a zaslouží si upřesnění. Mnohé z myšlenek tohoto britského politického myšlení, představitele tzv. realismu v zahraniční politice, narušují u nás zázití vnímání jeho odkazu.

George Kennan a americká politika v Evropě, 1944-1949

Jiří Ellinger

Toto vítězství se ukázalo být, jak Če-
ček předpokládal, značné kontraproduktivním. Povolivšíka fronta se neúměrně prodloužila na více než 500 km a za současněho počtu vojáků byla těžko hájitelná. Osmistícovy Čečkův sbor stále nález-
havějí očekával spojení. Slibovaná in-
tervenční britsko-francouzská vojska se
sice vylodila na severu Ruska, ale do vnitř-
ních obyvatel se minula účinkem. Čečec
předpokládal, že v prostoru Simbirsk-
Syzraň bude možno mobilizovat na
120 000 mužů a tím získat pět nových divi-
vizí. Místními orgány dilétantsky zorgan-
izovaná mobilizace shrabázdila nece-
kých 20 000 dobrovolníků do ruské ná-
rodní armády. Koncem srpna se situace
stala neudržitelnou. Stále sílící boševic-
ké ofenzívy odolávaly vyčerpáné a osla-
pěné jednotky se stále většími ob-
tížemi. S ruskými vojsky se již nedalo
počítat. Odmítali poslušnost rozkazům,
ovzdání bylo plně nedůvěry, nvrzavos-
ti a lhostejnosti. Tyto náklady se pomalu
začaly objeovat i u Čečkových vojáků.
Dne 2. září 1918 byl Stanislav Čeček
povýšen do hodnosti generálmajora. Bylo

to v době, kdy rudi obléhali Kazan. Město
bránily tři prapory (asi 2000 mužů)
Svecem. 10. září zklamání Spojenci
a znechucení postojem Rusů začali ust-
povat z Kazaně. Pádem města se začala
hroutit celá povolská fronta. Boševic-
ká armáda se pevně zachytila na obou
brezích Volhy a čs. jednotkám nezbyva-
lo, než se dát na ústup. 12. září opustily
Simbirsk, o den později Volsk, 16. září
Chalynsk. General Čeček byl naprosto
svými 34. narozeninami.
General Čeček patřil k našim nejpro-
slulejším legionářským velitelům. Během
bojů si získal respekt řadových vojáků
nejen svou rozhodností a odvahou, ale
i lidským přístupem. Právě určité odci-
zení, zpusobené nakupením funkcí a ne-
možností být v kontaktu s vojáky, vedlo
ke „kazanskému dobrodružství“ jeho
podřízených, jež bylo jednou z příčin kra-
tízemi. S ruskými vojsky se již nedalo
počítat. Odmítali poslušnost rozkazům,
ovzdání bylo plně nedůvěry, nvrzavos-
ti a lhostejnosti. Tyto náklady se pomalu
začaly objeovat i u Čečkových vojáků.
Dne 2. září 1918 byl Stanislav Čeček
povýšen do hodnosti generálmajora. Bylo

Ve Vladivostoku byl jmenován tzv. veli-
bevráždou v noci na 26. říjen 1918.
ru, kterou se plk. Sveč pokusil vytešit se-
přerosla v Akakovu v oteřenou vzpou-
voia, neboť agresivita jeho podřízených
ce má před sebou pouhých devět dnů ži-
Vladivostoku, aniž tušil, že jeho nastup-
ku Josefu Svečovi. Jiz 18. října odjel do
o den později svému zástupci plukovní-
frontou i. sířelickou divizi a předal je
se Čeček vzdal velení nad povolskou
nost a horlivost byly ty tam. 17. října 1918
kapitulovali. Dřívější oddanost, posluš-
napětí všech sil, ale ti pod tlakem situace
přimět znavené vojáky ješitě k jednomu
vyčerpán. Věrem svým zssadám se snažil
Chalynsk. General Čeček byl naprosto
Simbirsk, o den později Volsk, 16. září
lo, než se dát na ústup. 12. září opustily
brezích Volhy a čs. jednotkám nezbyva-
ka armáda se pevně zachytila na obou
hroutit celá povolská fronta. Boševic-
povat z Kazaně. Pádem města se začala
a znechucení postojem Rusů začali ust-
Svecem. 10. září zklamání Spojenci
bránily tři prapory (asi 2000 mužů)
k smrti unavených vojáků vedených plk.
bránil v Dálného východu, což byla funkce
vojského zástupce Čechoslováků při
dohodových spojeneckých místech. Jeho
úkolem bylo starat se o zásobování všech
tří čs. divizí, jejíž částí byly rozseřeny
podél celé magistrály, o jejíž přípravu
na východ, do Vladivostoku, a řídil je-
dočkal až 24. srpna 1920, kdy s 35. trans-
jič evakuaci z Ruska. General se odřezdu
portem na lodi Prezident Grant opustil
Vladivostok jako jeden z posledních. Do
vlasti se vrátil 15. října 1920, měsíc před
svými 34. narozeninami.

5) Stephanson, A., Kennan and the Art of Foreign Policy, London 1989, s. 215m.

6) Harper, J. L., American Visions of Europe: Franklin D. Roosevelt, George F. Kennan and Dean G. Acheson, Cambridge 1994, s. 160 m.

7) Nejdůležitější Kennanovou inspirací zde byly myšlenky Edwarda Gibbona a jeho kniha The Decline and Fall of the Roman Empire. I zde se tedy Kennan obrací ke své oblíbené epoše, konci 18. století. Srv. Harper, c.d., s. 167-170.

8) Srv. Kennan George, From Prague After Munich 1968.

9) On German Nationalism, February 1940, File 1940 in Box 1, Kennan Papers, Srv. Mayers, c. d., s. 78-79.

10) Mayers, c. d., s. 80-85.

11) Zákahdntí souhrnné práce k Rooseveltově zahraniční politice: Dallek, R., Franklin D. Roosevelt and American Foreign Policy, 1932-1945. World War II, Baltimore 1969; Kimball, W., The Jugoslavie: Franklin Roosevelt as Wartime State-Appraisal of Postwar American National Security Policy, Oxford 1982, s. 3-24.

Začátkem roku 1946 se americké ministerstvo finanční, překvapeno sovětským odmítnutím účasti v nové vytvářené mezinárodních institucích – Světové banky a Mezinárodním měnovém fondu – ob-
 ratilo na ambasádu v Moskvě se žádostí o elaborát, který by pozradl nevtřícného sovětského kroku zasadit do širších souvislostí. Úkolu zpracovat tento přehled se ujal Kennan.¹⁶ V mnohem sice pouze zopakoval své před-
 dešlé názory z nesečtých telegramů na ministerstvo, ale tentokrát byl dopad jeho slov naprosto a nečekaně „senzaci“.¹⁷ Ministr ná-
 mořnictva James Forrestal byl Kennanovou analýzou hlubších motivů a principů sovětské politiky nato-
 lik nadsen, že esej přikázal rozšířit mezi stovky vládních úředníků, a zaslal tak poprvé Kennanovi ji-
 stý vzhlas v širších kruzích washing-
 tonské administrativy.
 Kennan předevšim oznámil za na-
 prošto zcestný populární válečný názor, že „Stalin zcela zásadně změnil ideologickou orientaci své-
 ho režimu a ze v Sovětském svazu probíhá proces postupného opou-
 štění komunistů“,¹⁸ Naopak – argu-
 mentuje, že „nám co do číselní politiky silou, která fanatiky věří, že se Spojenými státy není možný žádný trvalý modus vivendi, že je záhodné a nutné zníčit vnitřní soulad naší společnosti ... a že me-
 zinarodní autorita našeho státu musí být zničena, pokud má být zajištěna moc sovětská“. Znovu opakuje, že Sově-
 tský svaz rozhodně nemůže být vnímán jako spolehlivý a upřímný společenec, ale

Dlouhý telegram

V osobním dopise kolegovi a příteli Char-
 lesi Bohlenovi v lednu 1945 vysvětluje,
 že naprosto nevěří v možnost další spo-
 luválečné Evropy a že podle jeho názoru
 by nyní byl nejrozumnější „slusný a ko-
 necný kompromis – rozdělit Evropu jasně
 na sféry vlivu, neplet se do ruské sféry
 a nenechat Rusy, aby se plitli do naší“.¹³

Kennan po přiletu do Berlína (1952)

Cím drive tak Američané učiní, tím menší
 ona ruská sfera – v souvislosti s postupem
 Rude armády – bude. Oficiální americká
 limie pokračující spolupráce velmocí i po
 skončení války, jak ji symbolizovala na-
 příklad i konference v Jaltě v únoru 1945,
 vyjadřovala pro Kennana zásadní nepocho-
 pení základy i cíli sovětské politiky. Ve
 svých depeších do Washingtonu se proto
 snažil postavit pochopení sovětského re-
 žimu na „realistický základ“ a varovat
 před spolehaním na sovětské porozumě-
 ní a kooperaci. Naprosto také zavrhoval
 další velký Rooseveltův projekt, OSN,
 který podle Kennana bude ideálním mis-
 tern pro zneuzívání sovětskou mocenskou
 politikou.¹⁴ Jeho telegramy zpočátku ne-
 rezonovaly ani po změně v americkém
 vedení, když se po Rooseveltově smrti
 v dubnu 1945 stal novým prezidentem
 Harry Truman.¹⁵ Naprosta nezkusenosť
 nového šéfa Bílého domu v zahraniční
 politice však byla šanci pro odborníky ze
 Státního departementu získat větší vliv
 na formování amerického kurzu než za
 Roosevelta. A muzeu, který tuto pře-
 chodnou dobu po změně prezidenta, kdy
 a hledání nových orientačních bodů v po-
 čátku roku 1945 je jeho nesouhlas
 s celým směřováním americké strategie
 již tak hluboký, že pomyslí na rezignaci.

etron národních států.⁵ Inspirován mj.
 i svým krátkým pobýtem ve Vídni v roce
 1935 a sympatiemi k rakouskému „distin-
 gováním autoritativnímu režimu“⁶ dával
 přednost elitismu před rovnostářstvím
 a zpočtyňoval schopnosti demokratic-
 kých režimů vést konzistentní a moudrou
 zahraniční politiku. Navazoval na tradi-
 ce amerických federalistů konce 18. sto-
 letí, předevšim Alexandra Hamil-
 tona, a jejích myšlenky omezené
 demokracie. Může být proto zata-
 žen mezi ostatní politické filozofy
 tzv. organického konzervatismu⁶
 a jeho teorii realismu v mezinárod-
 ních vztazích je možno vsadit do
 ucelené, ač mnohdy protikladné,
 politické koncepce.
 Po období studia Sovětského
 svazu měl v letech 1938-1942
 možnost se v rámci svého diplo-
 matického působení soustavně vě-
 novat druhé hlavě evropské vel-
 moci, Německu. Od září 1938 do
 září 1939 působil v Praze⁸ a pak
 byl až do vypuknutí válečného sta-
 tu v prosinci 1941 tajemníkem
 americké ambasády v Berlíně. Měl
 výjimečnou možnost cestovat po
 Evropě okupované nacisty a pro-
 myšlet dopady německé hegemo-
 nie v Evropě na americkou diplo-
 macii. V té době se také poprvé
 pokusil v jednom esejí nastítní,
 jaké evropské mocenské uspořádá-
 ní by mohlo nejstabilněji zajistit
 evropskému kontinentu mír a pro-
 spertu.⁹ V letech 1942-1943 pra-
 coval na velvyslanectví v Lisabon-
 nu a roku 1944 byl přidělen jako politic-
 ky poradce velvyslanecí Whanotovi do
 Londýna, kde se účastnil práce Evropské
 poradní komise, jejížz hlavám úkolem
 bylo vymezit společené zóny pro chys-
 tanou okupaci porazeného Německa. Zde
 začalo jeho angažmá při vytváření pová-
 lečného uspořádání.¹⁰

Proti Velké alianci

Pokračovalo v Moskvě, kam se vrátil
 po sedmi letech v létě 1944 jako asistent
 velvyslanec Hartmann. Své přesvědčení
 ze 30. let, že SSSR rozhodně není vhod-
 ným společením Spojených států, nezme-
 nil ani po vypuknutí válečného konfliktu
 a sva dvě léta v Moskvě nymi předevšim
 věnoval polemice s konceptem Velké ali-
 ance, jež měla pokračovat společenctvím
 USA a SSSR i po skončení války. Stavel
 se tak proti základnímu kamenní Roose-
 velty svétové koncepce.¹¹ Brzy získal
 na svou stranu i ambasadora Hartmann
 a vlastně teprve tehdy začal jeho, byl
 dosud velmí omezený, vliv na usměrno-
 vání americké zahraniční politiky.¹² Kte-
 ry měl vrechotit v letech 1947 a 1948. Na
 začátku roku 1945 je jeho nesouhlas

Zdroje sovětského chování zopakovaly mnohá dřívější Kennanova témata: „zakladní antagonismus mezi kapitalistickým a socialistickým světem“²⁰ v pohledu komunistické ideologie nebo přesvědčení, že „Rusko, je pořád mnohem slabší stranou než USA a že „sovětská moc ... v sobě nese zárodky svého vlastního pádu a ... ruské předvidatelné budoucnosti očekávat není v Moskvě: „Spojené státy nemohou prosazovat po celé období svého působení v Moskvě svou zkladní tezi, kterou znova shrnuje svou zkladní tezi, kterou ruské předvidatelné budoucnosti očekávat nemohou.“²¹ „Kennan ovšem také už nabízel no-scene“²² „Hlavním prvkem jakékoliv americké politiky vůči Sovětskému svazu musí být dlouhodobě a trpělivě, ale pevně

vyčít trendů americké diplomacie. osobou a domnělým reprezentantem navíc se stal přes noc i veřejně známou vědění americké zahraniční politiky, ale ce, kdy měl přímý vliv na formulaci i pro- se tak nyní nejen poprvé dostal do pozí- think-tanku nového ministra Marshalla, (PPS) na ministerstvu zahraničí, jakéhosi nování politiky (Policy Planning Staff, ředitel nově ustaveného Úřadu pro plá- ně rozpoznávat. Kennan, od května 1947 jménem Kennanovy studie nyní začali zpět- nova doktrína, Marshallův plán) pod do- ativních krocích americké vlády (Tuma- pozorovatelé na jaře a léte 1947 v inici- zadržování komunismu, kterou mmozi- rické politiky a jako architekt tzv. doktriny vnímám jako hlavní srůžce obratu ame- Kennan dosti nepřesně a zjednodušeně odhalení totožnosti autora²³ – začal být veřejnosti²⁴ a od jeho publikace – a po- hu, pak tento esej jej měl přilosavit v širší Kennanův vzhlas uvnitř vládnoucích kru- přednášet mladým důstojníkům ozbro- nístra Forrestala začal od dubna 1946 žení do Washingtonu. Díky přimluvě mi- unvit vládních kruhů a požádal o přelo- Kennan využil své náhle popularity Článek pana X

17) Kennan, Memoirs, s. 294.
18) Následující citace z Kennan, Memoirs, s. 547–560, kde je telegram přetištěn. Původně: Kennan to Secretary of State, 22. 2. 1946, Foreign Relations of the United States (FRUS), 1946, vol VI, s. 696–709.
19) Strv. Gaddis, Strategies, s. 19–24, Jensen, K. (ed.), Origins of the Cold War: The Novikov, Kennan and Roberts Long Telegrams of 1946. Washington 1991.
20) Gaddis, Origins, s. 281.
21) Schuzinger, R., The Wise Men of Foreign Affairs: The History of the Council of Foreign Relations, New York 1984.
22) Ke genezi článku viz Mayers, c. d., s. 109–113. Foreign Affairs, XXV, No. 4, July 1947, Newweck, 21. 7. 1947, s. 15–17. Reader's Digest 51, Oct. 1947, s. 25–31.
23) Novinářem Arthurum Krockem z New York Times, viz Mayers, c. d., s. 114.
24) Následující citace z Kennan, G., American Diplomacy 1900–1950, Princeton 1951, s. 107–128, kde je esej přetištěn.

Kennan v době působnosti na univerzitě v Princetonsu

nost zájmu obou velmocí. Svou široce historicky podloženou analýzou sovětského režimu mnohým poskytl intelektuálně pevně vysvětlení vhodnosti přechodu od kooperace s Ruskem ke konfrontaci jeho evropské politiky. Dosed o vztazích se Sovětským svazem před vlivnou Radou pro mezinárodní vztahy (Council on Foreign Relations)²¹ v New Yorku. Rada vydávala prestižní čtvrtletník Foreign Affairs a jeho editor, Hamilt- ton Fish Armstrong, požádal Kennana o článek založený na této přednášce. Kennan tedy na začátku roku 1947 přepracoval několik svých dřívějších prací²² v esej, který byl ve zmiňném žurnálu publikován v červenci 1947 pod názvem „Zdro- je sovětského chování“²³ (The Sources of Soviet Conduct).²³ Ministerstvo zahrani- ní, jehož byl Kennan samozřejmě i nadá- le zaměstnancem, však nepovolovalo za- unvit vládních kruhů a požádal o přelo- žení do Washingtonu. Díky přimluvě mi- nístra Forrestala začal od dubna 1946 přednášet mladým důstojníkům ozbro- jených sil a novým členům ministerstva

17) Kennan, Memoirs, s. 294.
18) Následující citace z Kennan, Memoirs, s. 547–560, kde je telegram přetištěn. Původně: Kennan to Secretary of State, 22. 2. 1946, Foreign Relations of the United States (FRUS), 1946, vol VI, s. 696–709.
19) Strv. Gaddis, Strategies, s. 19–24, Jensen, K. (ed.), Origins of the Cold War: The Novikov, Kennan and Roberts Long Telegrams of 1946. Washington 1991.
20) Gaddis, Origins, s. 281.
21) Schuzinger, R., The Wise Men of Foreign Affairs: The History of the Council of Foreign Relations, New York 1984.
22) Ke genezi článku viz Mayers, c. d., s. 109–113. Foreign Affairs, XXV, No. 4, July 1947, Newweck, 21. 7. 1947, s. 15–17. Reader's Digest 51, Oct. 1947, s. 25–31.
23) Novinářem Arthurum Krockem z New York Times, viz Mayers, c. d., s. 114.
24) Následující citace z Kennan, G., American Diplomacy 1900–1950, Princeton 1951, s. 107–128, kde je esej přetištěn.

řických vztahů a uvědomovali si odliš- vaní z průběhu poválečných ruskoo-ame- američtí činitelé byli již velmi rozčar- ně vystihl okamžik, kdy mmozi vlivní devším šťastně nacasovaní. Kennan přes- schopnosti mimořádný. Klíčové bylo pře- tokrát byl ohlas jeho slova a formulací ne- nezjudily doma žádnou pozornost, ten- se svým tónem vůbec od tohoto nešli, Zatlímco jeho předchozí telegramy, až jmy USA a SSSR vůbec nejsou shodné.¹⁹ SSSR jako spojení v uznání faktu, že zá- sovětský režim, obrátit trend nahližet Washingtonu k zásadní změně pohledu na ruge na snahu přimět rozhodující lidi ve- mi tkněni.“ Zatlím se Kennan koncent- parazit, který je živěn pouze nemocným komunismus je totiž podoben zhoubnému vi a síle naší vlastní společnosti. Světový- rické společnosti: „Mnohé závisí na zdra- zí, kromě akcentu na vnitřní zdraví ame- vůči SSSR zatlím Kennan mnoho nenabí- Ohledě případně americké strategie mohou v současné době dovitit. Spojené státy si politiku z pozice síly, censký a ekonomický mnohem slabší. srování se Spojenými státy je ted mo- svaz je válkou ctielně zdevastován a ve ni Evropy přehliželi, totiž že Sovětský- primým moskevským vlivem do východ- a rozšíření komunistických režimů pod- dojmem sovětského vojenského vítězství zoru rozhodující faktor, který mmozi pod- fiktiv“, Kennan připomíná podle jeho ná- by došlo k všeobecnému vojenskému kon- blen vyřesit, a to takovým způsobem, aniž- věří také, že „je v našich silách tento pro- kterým pravděpodobně kdy stál bude“, kterým naše diplomacie stála a před- pochby nejzávažnějším úkolem, před- válečným Sovětským svazem je „bez- tíku, a ačkoli varují, že konfrontace s po- čuje vůči SSSR rozhodnější a tvrdší poli- neni v souladu se zájmy USA. Doporu- jako nepřátelská mocnost, jejíž politika

EN

37) Wanner Jan, George C. Marshall. Tvrzec armády a aliancí. Praha 1999.
 38) Hogan, M., The Marshall Plan: America, Britain and the Reconstruction of Western World, 1947-1952. Cambridge 1987.
 39) Policy Planning Staff, Paper 1, 23. 5. 1947, s. 8. Cit. dle Nelson Anna (ed.), The State Department Policy Planning Staff Papers (dale jen SDPSP), 1947-1949, 3 vols. New York 1983.
 40) Harper, C. d., s. 180-182, 200.
 41) FRUS, 1948, vol. II, s. 1321-1338.
 42) Mayers, C. d., s. 145-152.
 43) Kennan, Memorits, s. 445.
 44) Leffler, M., A Preponderance of Power: National Security, the Truman Administration, and the Cold War. Stanford 1992, s. 230an., s. 279an. Stephanson, C. d., s. 144an.
 45) Někteří autoři vidí v Kennanově nmecké konceptu a jeho opozití vůči NATO v roce 1948 radikální zlom oproti jeho předchozím názorům a posun od Kennana zaslánce a iniciátora studené války a tvrdého postupu vůči SSSR ke Kennanovi – kritičtější rozdělení Evropy a stoupenec jednotné se Sovětským svazem. Viz např. Stephanson, C. d., s. 56 nebo 114.

Pro mnohé symbolizoval projev amerického prezidenta Trumana v Kongresu 12. března 1947 definitivní a epochální obrát v americké politice od izolacionismu k intervencionismu. Kennan obecně podporoval americkou finanční pomoc Řecku a nakonec s vyhradami i Turecku, která byla vlastněm obsahem projevu. Kritizoval nicméně emocii a univerzalistický tón řeči, ve které prezident popsal svět jako rozdělený na dva tábory, demokratický v čele s USA a despotický se sídlem v Moskvě. Nesouhlasil především s tvrzením, že „politika Spojených států musí spočívat v podpoře svobodných národů, jež vzdorují neshodám a útvarům ozbrojeným menšinami či vnějším tlakem“,³⁴ které mu

Trumanova doktrína

Trumanova doktrína byla v roce 1947 vyhlášena prezidentem Trumanem a stala se základem americké zahraniční politiky. Jejím cílem bylo poskytnout pomoc řeckému a tureckému národu, aby se udržely svobodné a demokratické vlády. Dokument byl schválen Kongresem a znamenal obrát v americké zahraniční politice. V roce 1947 Trumanova doktrína byla vyhlášena prezidentem Trumanem a stala se základem americké zahraniční politiky. Jejím cílem bylo poskytnout pomoc řeckému a tureckému národu, aby se udržely svobodné a demokratické vlády. Dokument byl schválen Kongresem a znamenal obrát v americké zahraniční politice.

27) Spanier, J., American Foreign Policy Since World War II. New York 1988, s. 32-44.
 28) Achenson, D., Present at the Creation: My Years in the State Department. New York 1969.
 29) Např. Lippmann, W., The Cold War: A Study in American Century. Boston 1980.
 30) Srv. Lippmann, W., Zahranitní politika a válečné Spojených států. Praha 1946. Riccio, B., Walter Lippmann: Odyssey of a Liberal. London 1994. Rossiter Clinton, Lane James (eds.), The Essential Lippmann: A Political Philosophy for Liberal Democracy. New York 1963. Seidel, R., Walter Lippmann and the American Century. Boston 1980.
 31) Lippmann, W., The Cold War: A Study in US Foreign Policy. New York 1972, s. 11.
 32) Mayers, C. d., s. 114-119.
 33) Kennan, US Foreign Policy, 11.10.1948, File 1-C, Box 17, Kennan Papers. Srv. Mayers, C. d., s. 121-122.
 34) Public Papers of the Presidents of the United States: Harry S Truman, 1945-1953. Washington 1961-1966. Vol. 1947, s. 178-179.
 35) Kennan, Memorits, s. 315, 321.
 36) Hixson, C. d., s. 59.

USA. Na podzim 1948 se zdá, že USA budou s podporou Spojených států v Evropě a v Asii. Kennanova doktrína byla v roce 1947 vyhlášena prezidentem Trumanem a stala se základem americké zahraniční politiky. Jejím cílem bylo poskytnout pomoc řeckému a tureckému národu, aby se udržely svobodné a demokratické vlády. Dokument byl schválen Kongresem a znamenal obrát v americké zahraniční politice.

Na podzim 1947 podporbil Kennanovu doktrínu zadržování komunistů. Jeho cílem bylo poskytnout pomoc řeckému a tureckému národu, aby se udržely svobodné a demokratické vlády. Dokument byl schválen Kongresem a znamenal obrát v americké zahraniční politice.

Doktrína zadržování komunistů

Doktrína zadržování komunistů byla v roce 1947 vyhlášena prezidentem Trumanem a stala se základem americké zahraniční politiky. Jejím cílem bylo poskytnout pomoc řeckému a tureckému národu, aby se udržely svobodné a demokratické vlády. Dokument byl schválen Kongresem a znamenal obrát v americké zahraniční politice.

Připadalo nebezpečně v obecnosti a šití svého možného závazku.³⁵ Zde vidíme ironický paradox nespravedlnosti Lipp-ERP) ukázal jako rozhodující moment Programu (European Recovery Program, 1948, ovšem poté se Program evropské obnovy (Evropský program obnovy, který byl ustaven v květnu 1947 a do jehož čela byl Kennan (PPS), který byl ustanoven v květnu 1947 a do jehož čela byl Kennan) jako útvar, který měl novému státnímu tajemníkovi Marshallovi (PPS) primárně nabídnout obecnější návrhy k možné americké pomoci při obnově zdevastované Evropy a formulovat dlouhodobější cíle americké politiky.

Marshallův plán

Úrad pro plánování politiky (PPS), který byl ustanoven v květnu 1947 a do jehož čela byl Kennan) jako útvar, který měl novému státnímu tajemníkovi Marshallovi (PPS) primárně nabídnout obecnější návrhy k možné americké pomoci při obnově zdevastované Evropy a formulovat dlouhodobější cíle americké politiky.

George Frost Kennan

Úrad pro plánování politiky (PPS), který byl ustanoven v květnu 1947 a do jehož čela byl Kennan) jako útvar, který měl novému státnímu tajemníkovi Marshallovi (PPS) primárně nabídnout obecnější návrhy k možné americké pomoci při obnově zdevastované Evropy a formulovat dlouhodobější cíle americké politiky.

Německo a sjednocení Evropy

Poválečně uspořádání Německa bylo základem kamenem jakékoliv dlouhodobě stabilní situace v Evropě. Zatímco ke

Jeho jádrem bylo navrhované sjednocení Německa jako první krok k největší evropské integraci.⁴² Navrhoval americko-sovětská jednání o oboustranném stažení vojsk z Německa a o ukončení jejich vojenské přítomnosti v srdci kontinentu. Domníval se, že na přelomu let 1948/49, kdy Američané získali v západní Evropě iniciativu i důvěru, a kdy politika zadržování zjevně splnila v Evropě svůj účel, je již čas na diplomatickou ofenzívu i ve střední Evropě a na pokus vyjednat stahování SSSR z německého území.⁴³ Nechtěl, aby evropská mocenská rovnováha dlouhodobě spočívala na dvou neevropských velmocích. Primě vojenská angažmá USA na kontinentě nesměly trvat, neboť pak Evropa pod přitrovnem studené války definitivně zamrzne rozdělena. Kennan ovšem nepřesvědčil o vhodnosti tohoto postupu ani kolegy na ministerstvu a vojenské autority rovněž odmítaly o stažení jedno-tek z Německa uvažovat. Když navíc debaty o tomto konceptu pronikly na jaře 1949 do tisku a tak i k evropským společením, bylo zřejmé, že mají rozhodnou opozici i ve francouzské a britské vládě, které se obávaly předčasného uvolnění dozoru nad Německem. V květnu 1949 tak byl Kennanův plán definitivně odmítnut.⁴⁴

NATO

Britský ministr zahraničí Ernest Bevin i po podpisu vojenského obranného paktu mezi Velkou Británií, Francií a zeměmi Beneluxu (tzv. Bruselská smlouva z března 1948) nálezal, aby se i USA smluvně zavázaly k vojenským garantům západní Evropy. Diskuse o vhodnosti a případné formě tohoto amerického závazku probíhaly od jara 1948, souběžně s hledáním řešení německé otázky. Kennanov opozici proti trvalé smluvní alianci evropské angažovanosti na kontinentě je proto nutno vidět v souvislosti s jeho celkovou koncepcí z roku 1948.⁴⁵ Kennan neprotestoval proti případnému použití americké vojenské síly na kontinentě v krizových situacích, ovšem radil to činit pouze v konkrétně zvolených situacích a vždy jen krátkodobě a omezeně. Jeho výhrady proti legalistickým a trvalým závazkům, v nichž viděl další vyjádření wilsonovského idealismu, kterým ovládl, bylo už mnohem staršího data. Se smluvním potvrzením dlouhodobě americké vojenské přítomnosti na kontinentě nesouhlasil, neboť se obával, že Spojené státy tím mohou do budoucna přetížiti svou moc svými závazky, a navíc tvrdil, že koncentrací na vojenské otázky se odvrátí pozornost od mnohem

konci války Kennan jako jeden z prvních prosaroval uznání faktického rozdělení okupovaného Německa – především z důvodu zamezení dalšího šíření ruského vlivu⁴⁰ – začal si nyní uvědomovat, že pokračující rozdělení Německa znemožní odpovědní vyhodnotit evropských zemí od Moskvy a jejích gravitaci směrem k nové, širší evropské komunitě, což bylo jedním z konečných cílů jeho doktriny. Nynti naopak cítil pokračující rozdělení Německa jako dlouhodobě pro USA nevyhodné, neboť znemožní vznik jednotné a silné Evropy. Na pozadí pozemní blokád Berlína sovětskými vojsky a leteckého mostu vypracoval v létě 1948 spolu s ostatními členy PPS plán amerického postupu pro chystanou konferenci ministrů zahraničí, která měla berlínskou krizi ukončit. V listopadu 1948 pak přeracovanou verzi, nazvanou Program A, předložil Marshallovi.⁴¹

Úrad pro plánování politiky (PPS), který byl ustanoven v květnu 1947 a do jehož čela byl Kennan) jako útvar, který měl novému státnímu tajemníkovi Marshallovi (PPS) primárně nabídnout obecnější návrhy k možné americké pomoci při obnově zdevastované Evropy a formulovat dlouhodobější cíle americké politiky.

Úrad pro plánování politiky (PPS), který byl ustanoven v květnu 1947 a do jehož čela byl Kennan) jako útvar, který měl novému státnímu tajemníkovi Marshallovi (PPS) primárně nabídnout obecnější návrhy k možné americké pomoci při obnově zdevastované Evropy a formulovat dlouhodobější cíle americké politiky.

Úrad pro plánování politiky (PPS), který byl ustanoven v květnu 1947 a do jehož čela byl Kennan) jako útvar, který měl novému státnímu tajemníkovi Marshallovi (PPS) primárně nabídnout obecnější návrhy k možné americké pomoci při obnově zdevastované Evropy a formulovat dlouhodobější cíle americké politiky.

údarostek znamenal začátek nové epochy americké zahraniční politiky, počátek trvalého vojenského angažmá USA na starém kontinentě. Známe-li ovšem Kennanovy výhrady proti konceptu NATO z roku 1948, nepřekvapí nás, na rozdíl od těch, kdo ho znají jen jako tvůrce ostře protiruské politiky, jeho nesouhlas rozšířením NATO o Polsko, ČR a Madarsko v roce 1999.⁵⁰

Ochod a kritika

Znatelý pokles vlivu, který znamenala jeho neschopnost převédat kolegů na ministerskou správnost jeho kursu v letech 1948–1949, vyvrcholil na podzim 1949, kdy náměstek ministra Webb rozhodl, že nadále budou dokumenty PPS podléhat korektu i odborníkům z jiných oddělení a nebudou přímo na stůl ministrov. Kennan se mj. i proto rozhodl na místo šéfa PPS rezignovat, nadle ovšem zůstal zaměstnancem ministerstva. Po vypuknutí korejské války v červnu 1950 polemizoval s předsedcům, že se jedná o první krok v řízeném rozhořnutí Moskvy k celosvětové vojenské komunistické doktríně, vyjádřenou v dokumentu NSC-68,⁵¹ který zpracoval jeho nástupce v čele PPS Paul Nitze a kde se kládá důraz na americkou jadernou sílu a nutnost globální angažovanosti. Po krátkém a velmi neúspěšném působení jako ambasador v SSSR v roce 1952 (sovětské úřady ho po několika měsících prohlásily personou non grata za jeho přirovnání stylu života v Moskvě k válečné internaci v Německu)⁵² a nástupu republikánské administrativy podal v roce 1953 definitivní výpověď z Foreign Service a stal se profesorem dějin mezinárodních vztahů na univerzitě v Princetonu a autorem mnoha respektovaných historických studií.⁵³ Nepřestal se ovšem nikdy kriticky vyjadřovat k americké zahraniční politice i k celkovému stavu a vývoji americké spolupůsobnosti.⁵⁴ V 50. letech kritizoval Dullesovu politiku globalních smluvních závazků a spořehání USA na jaderné strašování. Naopak, doktrína pružné reakce prezidenta Kennedyho mu byla

Nové knihy

(Pokud není uvedeno místo vydání, jedná se o Prahu. Nakladatele si při označování knižních novinek vyhrážejí možnost změny.)

BALCAR, Miroslav, Vznik ČSR 1918 a Podkarpatská Rus, Praha 1999
 BARNETT, Correlli, Hitlerovi generálové, Brno 2000
 BERBEROVA, Nina Nikolajevna, Čajkovskij, 2000
 BUDIN, Viktor, Podkarpatská Rus a Československo. Sborník ze studentské vědecké konference konané 15.–16. 10. 1997 v Hradci Králové, 2000
 CABADA, Ladislav, Český stranický systém 1890–1939, Píseň 2001 (skriptá) FELCMAN, Ondřej, Vláda a prezident: období pražského jara, Brno 2001
 FRYŠ, Josef, Pompeje: život ve stínu Vesuvu, Příbram 2000
 FRYŠČOK, Miroslav Alexej, Vojenské hroby a památníky města Brna, Brno 2000
 HAJEK, Jan, Hospodářské dějiny, 1999 (7 studií)
 HOREC, Jaromír, První kroky svobody Podkarpatská Rus 1918–1920, 1999
 KLIMA, Jan, Poslední koloniální válka, 2001 (rozpad portugalské koloniální říše)
 KLIMEK, Antonín, Velké dějiny zemí Koruny české, XIII., 1918–1929, 2000
 KOTLAN, Pavel, Fasismus a jeho česká podoba, Přerov 2001

The Fatal Alliance: France, Russia, and the Coming of the First World War. Manchester 1984.
 54) Např. Russia, the Atom and the West. New York 1957. On Dealing with the Communist World. New York 1964. Democracy and the student Left. Boston 1968. Encounters With Kennan: The Great Debate. London 1979. Sketches From a Life. New York 1989. Around the Cratered Hill: A Personal and Political Philosophy. New York 1992.
 55) Kissinger Henry, Umění diplomacie. Praha 1996.
 56) Ke Kennanově kritice kosovské války a koncepcí intervencionismu obecně viz Richard Ullman, The US and the World: An Interview with George Kennan. New York Review of Books, 12. 8. 1999.

46) SDPPSP 1948, PPS 43, 24. 11. 1948, s. 495.
 47) Harper, J., Ve vlastním zrcadle – Americané a otázka Evropské unie, 1943–1954. V: Vyznání Evropane. Praha 1998, s. 116–120. Mayers, c. d., s. 154–155.
 48) Harper, American Visions, s. 204.
 49) Tamič, s. 337.
 50) Srv. jeho kritiku chystaného rozšíření v New York Times 5. 2. 1997.
 51) Gaddis, Strategies, s. 89–126.
 52) Kennan George, Memoirs, 1950–1963. Boston 1972, s. 146–167.
 53) Např. American Diplomacy, 1900–1950. Chicago 1951. Russia and the West under Lenin and Stalin. Boston 1960; Soviet Foreign Policy, 1917–1941. Princeton 1960; The Decline of Bismarck's European Order. Princeton 1979;

důležitějšího programu vytvoření ekonomické a politické stability v Evropě. Něvřel, že Sovětský svaz, potýkající se s ohromnými důsledky válečné devastace a nucenými výhledovými starostmi s novými výhledovými režimy k soustředění na vlastní problémy, předstoupil jako situace prvnímu vojenskomu programu vytvoření ekonomické a politické stability v Evropě. Ani na ministersku ale optč své vyhrady neprosadil. Snažil se proto alespoň omezit geografickou zónu, k jejíž ochraně se tedy Spojené státy zavázaly. Bez striktního omezení na oblast severního Atlantiku by totiž mohlo postupně dojít k rozšíření amerických závazků na všechny státy amerických závazků na všechny státy americké státy a k vytvoření globálního antisovětského aliančního systému, což mohlo v důsledku znamenat pouze dvě věci – „bud se takové aliance stanou bezvýznamnými prohlášením ... nebo bude tato země ještě mnohem více přežitelná politicky i vojensky“.⁴⁶ S případným rozšířením závazku za severozápadní Evropu, k reaktivnímu prohloubení rozdělení Evropy, k reaktivnímu utužení sovětského pánství nad východní Evropou a tím defintivnímu znachodnutí Spojeného podnětu k vytvoření širší aliance státní sily v Kennanově vizi, mezi USA a SSSR.

Pročže tento širší Kennanův koncept nebyl zdaleka na ministerskou přijímán jako v současnosti vhodná strategie, nespěl Kennan ani se svým německým programem ani s opozicí vůči NATO. Například se tak skutenost, které se Kennan obával a před kterou varoval. Podle něj nastal „osudový zmatek koncepcí jednoho světa i dvou světů“.⁴⁸ Universalismus Rooseveltův byl vsyřídán stejně absolutizovanou koncepcí trvalého bipolárního rozdělení světa. Kennanova politika byla primárně zaměřena proti oběma koncepcím a její jádro tvořila představa Evropy jako federalizované, silně podřízené dokonce s mírnými vyhradami a pokud možno samostatně třetí síly – stávkou Evropské unie, 1943–1954. V: Vyznání Evropane. Praha 1998, s. 116–120. Mayers, c. d., s. 154–155.